Νοιάζομαι για το παιδί μου

Πρόγραμμα για την ψυχική υγεία του παιδιού και της οικογένειας

NN PROLEPSIS INSTITUTE

Ανάπτυξη του Λόγου & της Επικοινωνίας

Οι άνθρωποι επικοινωνούν για να ανταλλάξουν πληροφορίες, να εκφράσουν σκέψεις, ανάγκες και συναισθήματα, να επηρεάσουν ή να πείσουν ο ένας τον άλλον, αλλά και για να δημιουργήσουν και να διατηρήσουν κοινωνικές σχέσεις και να αλληλεπιδράσουν αποτελεσματικά με το περιβάλλον τους.

Η επικοινωνία

Η επικοινωνία είναι μια δυναμική διαδικασία κατά την οποία οι άνθρωποι ανταλλάσσουν μηνύματα και νοήματα, μεταδίδοντας και προσλαμβάνοντας πληροφορίες, ιδέες, σκέψεις, ανάγκες και συναισθήματα.

Περιλαμβάνει τόσο λεκτικά όσο και μη λεκτικά στοιχεία. Τα λεκτικά στοιχεία αφορούν τις λέξεις και τη γλώσσα που χρησιμοποιούμε για να μεταδώσουμε ένα μήνυμα. Τα μη λεκτικά στοιχεία περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τις εκφράσεις του προσώπου, τη βλεμματική επαφή, τις χειρονομίες, τη στάση και τις κινήσεις του σώματος, καθώς και άλλα χαρακτηριστικά της επικοινωνιακής συμπεριφοράς.

Ο λόγος

Ο λόγος αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να κατανοεί και να χρησιμοποιεί τη γλώσσα για την επικοινωνία, την έκφραση σκέψεων, αναγκών και συναισθημάτων και την αλληλεπίδρασή του με τους άλλους. Η γλωσσική ανάπτυξη ξεκινά από τη βρεφική ηλικία και εξελίσσεται σταδιακά μέσα από την αλληλεπίδραση του παιδιού με το γλωσσικό και κοινωνικό του περιβάλλον.

Τα μέρη από τα οποία αποτελείται είναι:

- **Φωνολογία (phonology):** αφορά το σύστημα των ήχων μιας γλώσσας, δηλαδή τα φωνήματα, καθώς και τους κανόνες με τους οποίους αυτά οργανώνονται και συνδυάζονται μέσα στις λέξεις.

- **Μορφολογία (morphology):** αφορά τη δομή των λέξεων και τον τρόπο με τον οποίο τα μορφήματα, δηλαδή οι μικρότερες μονάδες της γλώσσας που μεταφέρουν σημασία ή γραμματική πληροφορία, συνδυάζονται μεταξύ τους.
- **Σύνταξη (syntax):** αφορά τους κανόνες σύμφωνα με τους οποίους οι λέξεις συνδυάζονται και οργανώνονται για τον σχηματισμό φράσεων και προτάσεων.
- **Σημασιολογία (semantics):** αφορά τη σημασία των λέξεων, των φράσεων και των προτάσεων, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αυτή οργανώνεται και ερμηνεύεται.
- **Πραγματολογία (pragmatics):** αφορά τη χρήση της γλώσσας με τρόπο κατάλληλο και αποτελεσματικό ανάλογα με το κοινωνικό, επικοινωνιακό και περιστασιακό πλαίσιο. Περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την κατανόηση των προθέσεων του συνομιλητή, την εναλλαγή σειράς στη συζήτηση και την προσαρμογή του τρόπου επικοινωνίας ανάλογα με τον συνομιλητή και την περίσταση.

Η γλωσσική ανάπτυξη είναι μια σταδιακή και εξελικτική διαδικασία, κατά την οποία το παιδί κατακτά σταδιακά τους διαφορετικούς τομείς της γλώσσας. Υπάρχουν αναμενόμενα αναπτυξιακά ορόσημα για κάθε ηλικιακή περίοδο, χωρίς όμως όλα τα παιδιά να ακολουθούν ακριβώς τον ίδιο ρυθμό ή την ίδια πορεία ανάπτυξης.

Αναπτυξιακά ορόσημα

Σημαντική σημείωση: Τα παρακάτω ορόσημα είναι **ενδεικτικά** και περιγράφουν δεξιότητες που συνήθως εμφανίζονται στις αντίστοιχες ηλικιακές περιόδους. Υπάρχει, ωστόσο, **φυσιολογική ατομική διαφοροποίηση** ως προς τον **ρυθμό** και τον **τρόπο** με τον οποίο αναπτύσσονται οι επιμέρους δεξιότητες.

- **0–3 μηνών:** Αντιδρά σε ήχους που ακούει και μπορεί να ηρεμεί ακούγοντας κάποια γνώριμη φωνή. Αρχίζει να εκφέρει ήχους πέρα από το κλάμα.
- **4–6 μηνών:** Ανταποκρίνεται στη φωνή και στους ήχους και αρχίζει να εναλλάσσει ήχους με τον ενήλικα. Ξεκινάει το βάβισμα (π.χ. μπαμπαμπα, μαμαμα).
- **7–9 μηνών:** Αναγνωρίζει οικεία πρόσωπα και μπορεί να ανταποκρίνεται όταν ακούει το όνομά του. Αρχίζει να εκφέρει ποικιλία συλλαβών και ήχων.
- **10–12 μηνών**: Κατανοεί απλές οδηγίες, χρησιμοποιεί χειρονομίες για να επικοινωνήσει, και εμφανίζεται η κατάδειξη (δείξιμο) με επικοινωνιακό τρόπο. Αρχίζει να εκφέρει τις πρώτες λέξεις, περίπου 1-3 λέξεις (συνήθως μαμά, μπαμπά).
- **12–18 μηνών**: Κατανοεί ολοένα και περισσότερες λέξεις και απλές οδηγίες. Αυξάνεται το εκφραστικό λεξιλόγιο σταδιακά, και χρησιμοποιεί χειρονομίες και κατάδειξη (δείχνει) όταν θέλει να ζητήσει κάτι.
- **18–24 μηνών:** Κατανοεί περισσότερες λέξεις και απλές ερωτήσεις και ακολουθεί οδηγίες. Το εκφραστικό λεξιλόγιο αυξάνεται σημαντικά - είναι περίπου 50 λέξεις (2 ετών). Αρχίζει να συνδυάζει 2 λέξεις, χρησιμοποιώντας και κάποιες φορές λέξεις που δηλώνουν ενέργεια- ρήματα (2 ετών).
- **2–3 ετών**: Κατανοεί πιο σύνθετες οδηγίες και βασικές έννοιες. Χρησιμοποιεί φράσεις 2-4+ λέξεων, και το λεξιλόγιο του αυξάνεται γρήγορα. Αρχίζει να κάνει ερωτήσεις. Η ομιλία γίνεται σταδιακά πιο κατανοητή στους άλλους.
- **3–4 ετών:** Κατανοεί ιστορίες και ερωτήσεις που εισάγονται με «ποιος/τι/πού/γιατί». Χρησιμοποιεί μεγαλύτερες και πιο σύνθετες προτάσεις (περισσότερες λέξεις στην

πρόταση). Μπορεί να περιγράφει γεγονότα και αφηγείται απλές ιστορίες. Η ομιλία είναι κατανοητή σε τρίτους σε ποσοστό 75%.

- **4–5 ετών:** Ακολουθεί πιο σύνθετες οδηγίες, κατανοεί χρονικές/χωρικές έννοιες και συμμετέχει σε συζήτηση. Χρησιμοποιεί πιο σύνθετες και γραμματικά οργανωμένες προτάσεις, αφηγείται ιστορίες με αρχή–μέση–τέλος και αυξάνεται το εύρος του λεξιλογίου ακόμη περισσότερο.
- **5–6 ετών**: Κατανοεί και ακολουθεί σύνθετες οδηγίες και κανόνες. Μπορεί να διατηρεί μια συζήτηση, να περιμένει τη σειρά του και να ανταποκρίνεται κατάλληλα στο συνομιλητή. Ο αφηγηματικός και περιγραφικός λόγος γίνεται πιο οργανωμένος και περιλαμβάνει περισσότερες λεπτομέρειες και πληροφορίες. Όταν μιλάει γίνεται καταληπτός και από μη οικείους ακροατές.

Τι μπορεί να μας ανησυχήσει;

Στους **36 μήνες,** ορισμένα χαρακτηριστικά στην επικοινωνία, τη γλωσσική ανάπτυξη και την κοινωνική αλληλεπίδραση μπορεί να αποτελούν ενδείξεις ότι χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση:

- Περιορισμένη ή ασυνήθιστη χρήση βλεμματικής επαφής κατά την επικοινωνία.
- Δυσκολία στην κατανόηση απλών οδηγιών ή καθημερινών λεκτικών μηνυμάτων.
- Η ομιλία είναι σε σημαντικό βαθμό δυσκατάληπτη (περισσότερο από το 75%) σε μη οικείους ακροατές.
- Δεν χρησιμοποιεί συνδυασμούς λέξεων ή απλές προτάσεις.
- Περιορισμένο ή απουσία συμβολικού/προσποιητικού παιχνιδιού.
- Περιορισμένη κοινωνική αλληλεπίδραση ή δυσκολία συμμετοχής σε κοινό παιχνίδι με άλλα παιδιά.

Στους **48 μήνες**, ορισμένες δυσκολίες στη γλωσσική κατανόηση, την εκφραστική γλώσσα, την ομιλία και την κοινωνική επικοινωνία μπορεί να αποτελούν ενδείξεις ότι χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση:

- Δυσκολεύεται να κατανοήσει και να ακολουθήσει πιο σύνθετες οδηγίες.
- Η ομιλία του παραμένει σε σημαντικό βαθμό δυσκατάληπτη, ιδιαίτερα για μη οικείους ακροατές.
- Δυσκολεύεται να συμμετέχει σε μια απλή συζήτηση, να απαντά κατάλληλα σε ερωτήσεις ή να διατηρεί την αλληλεπίδραση με τον συνομιλητή.
- Δυσκολεύεται να αναδιηγηθεί μια γνωστή ιστορία ή ένα γεγονός με βασική χρονική και νοηματική οργάνωση.
- Παρουσιάζει περιορισμένο ενδιαφέρον για την αλληλεπίδραση με άλλα παιδιά ή δυσκολεύεται να ανταποκριθεί και να συμμετέχει σε κοινωνικές αλληλεπιδράσεις.
- Περιορίζει σημαντικά την επικοινωνία του σε οικεία πρόσωπα και δυσκολεύεται να ανταποκριθεί σε μη οικείους ανθρώπους ή σε διαφορετικά κοινωνικά περιβάλλοντα.

Στα 5 έτη:

- Παρουσιάζει περιορισμένη ποικιλία στην έκφραση και επικοινωνία συναισθημάτων ή δυσκολεύεται να αναγνωρίσει και να εκφράσει βασικά συναισθήματα.
- Παρουσιάζει έντονες ή επίμονες δυσκολίες στη ρύθμιση της συμπεριφοράς και των συναισθημάτων (ασυνήθιστα φοβισμένο, επιθετικό, ντροπαλό ή λυπημένο), οι οποίες επηρεάζουν σημαντικά την επικοινωνία ή την κοινωνική του συμμετοχή.
- Δυσκολεύεται να διατηρήσει την προσοχή του και να ολοκληρώσει δραστηριότητες που απαιτούν συγκέντρωση, ιδιαίτερα όταν είναι απαιτητικές ή λιγότερο ενδιαφέρουσες για το ίδιο.
- Παρουσιάζει περιορισμένη συμμετοχή στην κοινωνική αλληλεπίδραση και δυσκολεύεται να ανταποκριθεί ή να διατηρήσει αμοιβαία επικοινωνία με τους άλλους.
- Δυσκολεύεται να διηγηθεί προσωπικές εμπειρίες ή να μεταφέρει γεγονότα και πληροφορίες με τρόπο οργανωμένο και κατανοητό.
- Δεν χρησιμοποιεί αναμενόμενες για την ηλικία του γραμματικές και συντακτικές δομές ή παρουσιάζει συστηματικά γραμματικά και συντακτικά λάθη.
- Δυσκολεύεται να οργανώσει έναν συνεκτικό και κατανοητό αφηγηματικό λόγο.
- Η ομιλία του παραμένει σε σημαντικό βαθμό δυσκατάληπτη για μη οικείους ακροατές.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Τα παραπάνω αποτελούν **ενδεικτικά σημεία που μπορεί να οδηγήσουν σε περαιτέρω διερεύνηση και δεν αποτελούν από μόνα τους διάγνωση**. Η αξιολόγηση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το συνολικό αναπτυξιακό και επικοινωνιακό προφίλ του παιδιού.

Πότε και σε ποιους ειδικούς απευθυνόμαστε;

Όταν παρατηρούνται επίμονες δυσκολίες ή ανησυχίες σχετικά με την ανάπτυξη της επικοινωνίας, της γλώσσας ή της ομιλίας, είναι σημαντικό να αναζητείται έγκαιρα η κατάλληλη αξιολόγηση. Η σχετική διερεύνηση μπορεί να πραγματοποιηθεί από διαφορετικούς επαγγελματίες, ανάλογα με τις ανάγκες του παιδιού:

- Αναπτυξιολόγο παιδίατρο / παιδοψυχίατρο / παιδονευρολόγο, για ολοκληρωμένη αναπτυξιακή αξιολόγηση.
- Λογοθεραπευτή / λογοπαθολόγο, για αξιολόγηση της επικοινωνίας, της γλωσσικής κατανόησης και έκφρασης και της ομιλίας του παιδιού.
- Παιδο-ΩΡΛ / ακοολόγο, ιδιαίτερα αν υπάρχει οποιαδήποτε ανησυχία σχετικά με την ακοή.
- Δημόσιες υπηρεσίες ψυχικής υγείας και αναπτυξιακής αξιολόγησης, ανάλογα με την περιοχή, - Παιδοψυχιατρικά τμήματα δημόσιων νοσοκομείων, Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα, Κο.Κε.Ψ.Υ.Π.Ε. — Κοινοτικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων.

Τι είναι η λογοθεραπεία;

Η λογοθεραπεία είναι ο επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με την **αξιολόγηση, πρόληψη και παρέμβαση σε δυσκολίες και διαταραχές της επικοινωνίας**. Αφορά, μεταξύ άλλων, τη γλωσσική κατανόηση και έκφραση, την ομιλία και την άρθρωση, τη φωνολογία, το λεξιλόγιο, τη γραμματική και σύνταξη, την κοινωνική χρήση της γλώσσας και την επικοινωνιακή αλληλεπίδραση.

Στόχος της λογοθεραπευτικής παρέμβασης είναι να υποστηρίξει το άτομο ώστε να **κατανοεί και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τη γλώσσα, να εκφράζει τις σκέψεις, τις ανάγκες και τα συναισθήματά του και να συμμετέχει όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά στην επικοινωνία και την καθημερινή ζωή**.

Ποιες δυσκολίες και διαταραχές μπορεί να αντιμετωπίσει ο λογοθεραπευτής;

Ο λογοθεραπευτής αξιολογεί και παρεμβαίνει σε ένα ευρύ φάσμα δυσκολιών που αφορούν την επικοινωνία, τη γλώσσα και την ομιλία. Ενδεικτικά:

- **Γλωσσική καθυστέρηση:** το παιδί παρουσιάζει πιο αργή από την αναμενόμενη ανάπτυξη συγκεκριμένων γλωσσικών δεξιοτήτων, όπως η κατανόηση, η παραγωγή λέξεων ή ο συνδυασμός λέξεων σε προτάσεις.
- **Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή (ΑΓΔ):** επίμονες δυσκολίες στην κατανόηση και/ή στη χρήση της γλώσσας, οι οποίες επηρεάζουν τη λειτουργικότητα και την καθημερινή επικοινωνία του παιδιού.
- **Διαταραχή άρθρωσης/φωνολογική διαταραχή:** δυσκολίες στην παραγωγή ή/και στην οργάνωση των ήχων της ομιλίας, οι οποίες μπορεί να επηρεάζουν την καταληπτότητα της ομιλίας.
- **Διαταραχές της ροής της ομιλίας, όπως ο τραυλισμός:** διαταραχές στη φυσιολογική ροή και τον ρυθμό της ομιλίας, οι οποίες μπορεί να εκδηλώνονται με επαναλήψεις ήχων, συλλαβών ή λέξεων, επιμηκύνσεις ήχων και «μπλοκαρίσματα».
- **Διαταραχές φωνής:** δυσκολίες που αφορούν την ποιότητα, την ένταση, το ύψος ή/και τη σταθερότητα της φωνής.
- **Δυσκολίες στην πραγματολογία και την κοινωνική επικοινωνία:** δυσκολίες στη χρήση και κατανόηση της γλώσσας μέσα σε κοινωνικά και επικοινωνιακά πλαίσια, όπως η συμμετοχή σε διάλογο, η εναλλαγή σειράς, η προσαρμογή του τρόπου ομιλίας στον συνομιλητή και η κατανόηση έμμεσων μηνυμάτων ή του νοήματος που προκύπτει από το πλαίσιο.

Οι παραπάνω δυσκολίες μπορεί να εμφανίζονται μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλες αναπτυξιακές ή επικοινωνιακές δυσκολίες. Η αξιολόγηση από τον κατάλληλο επαγγελματία βοηθά στον προσδιορισμό των αναγκών του κάθε παιδιού και στον σχεδιασμό της κατάλληλης παρέμβασης.

Υλοποίηση:
PROLEPSIS INSTITUTE

Με την υποστήριξη:
NN

Πώς μπορούμε να ενισχύσουμε το παιδί - Πρακτικές συμβουλές

Για παιδιά έως δύο ετών

- Παίζουμε με το παιδί, σχολιάζουμε το παιχνίδι, τις καθημερινές ρουτίνες και περιμένουμε την αντίδρασή του.
- Τραγουδάμε στο παιδί κοιτώντας το (π.χ. βγαίνει η βαρκούλα, μια ωραία πεταλούδα κτλ)
- Διαβάζουμε βιβλία, παίζουμε με κουζινικά, πλένουμε το μωρό χρησιμοποιούμε χειρονομίες και κάνουμε εκφράσεις με το πρόσωπό μας, αναμένουμε την ανταπόκριση του παιδιού, να μας δείξει ότι κατάλαβε, ότι θέλει να επαναλάβουμε αυτό που κάνουμε.
- Αποφεύγουμε να λέμε στο παιδί «πες αυτό». Μπορούμε να δίνουμε εναλλακτικές, π.χ. θέλεις μπανάνα ή μήλο; Στα τραγούδια σταματάμε, περιμένουμε να συνεχίσει τη λέξη ή τη φράση του τραγουδιού κτλ.

Για παιδιά από 2 έως 4 ετών

- Επαναλαμβάνουμε τη λέξη ή τις λέξεις που λέει το παιδί «προσθέτοντας» κάτι ακόμα, π.χ. «Μπάλα» - «Ναι! Μεγάλη μπάλα!»
- «Μαμά νερό» - «Μαμά Θέλω νερό!»
- Αποφεύγουμε τις ερωτήσεις και προτιμούμε τα σχόλια «Ωχ, έπεσε!». Τα σχόλια δημιουργούν περισσότερες φυσικές ευκαιρίες για επικοινωνία και δεν δημιουργούν άγχος στο παιδί.
- Προκαλούμε το παιδί να ζητήσει, δημιουργούμε «ευκαιρίες». Στόχος είναι να καταλάβει ότι η επικοινωνία έχει αποτέλεσμα.
- Λειτουργούμε γενικότερα σαν υποβολέας στο παιδί. Επαναλαμβάνουμε με ορθό τρόπο χωρίς να γινόμαστε επικριτικοί αυτό που πρέπει να ειπωθεί, π.χ. Η δασκάλα χθες μας δώνει να ζωγραφίσουμε- Α! Εχθές η δασκάλα σας έδωσε να ζωγραφίσετε; Πολύ ωραία!

Σε παιδιά **μεγαλύτερης ηλικίας (άνω των 4 ετών)** ή και σε μικρότερα παιδιά που χρησιμοποιούν ήδη προτάσεις, ο στόχος είναι να ενισχύσουμε το παιδί να εμπλουτίσει το λεξιλόγιο, την περιγραφή και την αφήγησή του. Έτσι, εκμεταλλευόμαστε καθημερινές ευκαιρίες και ρουτίνες. Για παράδειγμα, θα πάμε σούπερ μάρκετ γιατί θέλουμε να ψωνίσουμε για να φτιάξουμε κέικ. Από το σπίτι μιλάμε για αυτά που χρειαζόμαστε, στο σούπερ μάρκετ ζητάμε από το παιδί να θυμηθεί τα υλικά και περιγράφουμε τη διαδικασία (πρώτα θα βάλουμε.. μετά θα ανακατέψουμε... χρειαζόμαστε μίξερ κτλ). Παίζουμε παιχνίδια περιγραφής (μάντεψε τι/ποιον περιγράφω) στο δρόμο, στο αυτοκίνητο κλπ.

Ενισχύουμε τη συνήθεια να λέμε τα νέα μας (με τη βοήθεια ερωτήσεων σε πιο μικρά παιδιά). Διαβάζουμε βιβλία, σχολιάζουμε, συζητάμε, κάνουμε ερωτήσεις κατανόησης, ζητάμε από το παιδί να αναδιηγηθεί μια ιστορία, το βοηθάμε με ερωτήσεις.

Βιβλιογραφία

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). American Psychiatric Publishing. https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596
- American Speech-Language-Hearing Association. (n.d.). *ASHA's developmental milestones: Birth to 5 years—Communication and feeding skills*. https://www.asha.org/public/speech/development/chart/
- American Speech-Language-Hearing Association. (n.d.). *Communication milestones: Age ranges*. https://www.asha.org/public/developmental-milestones/communication-milestones/
- Bishop, D. V. M. (2000). Pragmatic language impairment: A correlate of SLI, a distinct subgroup, or part of the autistic continuum? In D. V. M. Bishop & L. B. Leonard (Eds.), *Speech and language impairments in children: Causes, characteristics, intervention and outcome* (pp. 99–113). Psychology Press.
- Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T., & CATALISE-2 Consortium. (2017). Phase 2 of CATALISE: A multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 58*(10), 1068–1080. https://doi.org/10.1111/jcpp.12721
- Βογινδρούκας, Ι. (2005). Πραγματολογικές δεξιότητες σε παιδιά με αυτισμό. *Ψυχολογία, 12*(2), 276–292. https://doi.org/10.12681/psy_hps.23959
- Βογινδρούκας, Ι., & Sherratt, D. (2005). *Οδηγός εκπαίδευσης παιδιών με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές*. Ταξιδευτής.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2026, February 17). *CDC's developmental milestones: Learn the signs. Act early.* https://www.cdc.gov/act-early/milestones/
- Feldman, H. M. (2005). Evaluation and management of language and speech disorders in preschool children. *Pediatrics in Review, 26*(4), 131–142. https://doi.org/10.1542/pir.26-4-131
- Iverson, J. M., & Williams, D. L. (2026). Annual research review: Developmental language disorder—a hidden condition with lifelong impact. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 67*(4), 546–565. https://doi.org/10.1111/jcpp.70067
- Καμπανάρου, Μ. (2007). *Διαγνωστικά θέματα λογοθεραπείας*. Έλλην.
- Paul, R. (2007). *Language disorders from infancy through adolescence: Assessment & intervention* (3rd ed.). Mosby.
- Weitzman, E. (2017). *It takes two to talk: A practical guide for parents of children with language delays* (5th ed.). The Hanen Centre.

Η πνευματική ιδιοκτησία επί του υλικού ανήκει στο Ινστιτούτο Prolepsis. Επιτρέπεται η αντιγραφή ή αναδημοσίευσή του σε οποιοδήποτε μέσο ή μορφή, χωρίς τροποποιήσεις, για μη εμπορικούς σκοπούς, εφόσον γίνεται αναφορά στο όνομα του δημιουργού «© 2026 Ινστιτούτο Prolepsis» και διαμοιράζεται στη συνέχεια με παρόμοια άδεια. Δεν επιτρέπεται η δημιουργία παραγώγων έργων από το υλικό, δηλαδή η αναδημοσίευσή του με αλλαγές, τροποποιήσεις, προσθήκες κ.ά. Δείτε περισσότερα στους ***Όρους Χρήσης.***

*** Προτεινόμενη παραπομπή (Suggested citation):**

Ινστιτούτο Prolepsis. (2026). *Ηλεκτρονική πλατφόρμα "Νοιάζομαι για το παιδί μου"* [Ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό]. https://noiazomai.prolepsis.gr/

Υλοποίηση:

PROLEPSIS INSTITUTE

Με την υποστήριξη:

NN